

LEPOSLOVNI
DIJASKI
LIST

L.l.

1930
MAREC

5.3.

P. B. t

S v a t j e

Z-daj Jaksarte imamo in Almado,
I-mamo Pole ...Kaj še vse imamo !
Merda še Fedjo, Iztoka pridamo,
A Leksa končno tudi ne odpade.

In li Tesar še ni izgubil nade?
Nazadnje pa še Dušana na ramo
Povzdignimo - in česa mi ne znamo ?
Esfira prikazuje čase mlade ...

Ste bili vsi tja na Parnas pozvani ?
Merda! Dobili pač ste povabila:
In svatje ste devetih sester znani ...

Čez čas se bo vsa jasnost razgrnila,
A nekaj nam povejte, parnašani:
Ste vsi imeli svatov oblačila ?

Iztok:

V t u j i n o.

Z rdeče braskve
cvet krvavi
v dalj je odletel ...
Z rosne zemlje
fantič mlad
je zahrepenel
in - šel ...

P.B.:

M o m e n t

Drugače meni pojejo lesovi,
drugačni zdaj se meni zdijo dnevi,
drugačne zdaj se zdijo mi noči,
drugače spev življenja govori ...

Drugačni zdaj se zdijo mi večeri,
moj duh drugače zdaj prepade meri,
odkar sem zvedel jaz za tvoj umik:
Etape si mi prve spomenik.

x x x

P. B. 1

P e s e n.

Šel sem med grebeve,
 čul sem njihov dih,
 vetra pesem pleve
 nežne mine njih ...

Srca jih pozdravlja
 in se jih beji -
 pesem mi preslavlja
 zdaj se od ljudi ...

Česte, česte sanjal
 sem o lepih dneh,
 česte sem se klanjal ...
 o ti rajski smeht

Njena pesem bila
 kupa je gerja,
 ona mi je vlila
 v srce čaše gla ...

Njena pesem peje,
 roka ji drhti;
 kje ste ,nade moje,
 sem ti mladih dni ?

Iztok:

J a z s e m t r s s a m o t n i . . .

Jaz sem trs samotni v črnih vodah naših...
 Pa so krog mene zbrani bisernobeli labedi
 in mi pejeje pesem moči, pesem kipeče mladosti,
 pa se valovi deroči trgajo ob njih belih telesih
 in gredo tiho mimo, kakor ovčice pohlevne zvečer
 v staje

Kadar pa črna roka oblakov seže po jutranje zarji
 in je vsa zemlja zavita v megle nepredirne
 in kadar strele goreče režejo temne ozračja,
 takrat zajočeje čudno bolne snežni labedi,
 stezajo bele vratove in njih pogledi trepečejo v dalje
 in se bojijo, bojijo ter hečeje odplavati od mene...
 In sredi njih drhtim v nebo jaz, trs samotni,
 in moj klic gre skoz megle črne k Tebi, Silni
 Ne daj, da odplavejo od mene beli labedi,
 ne daj, da njih pesem mladosti umre v dalji,
 saj sem trs, zlomil bi se in bi me vali odnesli . . .

P. B.

G l o s a .

Moja misel gre v višave
in od tebe se poslavlja,
um ti spomenik postavlja,
in spomin želi pozdrave.

Slavec peje melodije,
ke doline mrak zagrne;
vse v temo se zastrne ...
Cvetka-zvezda le kje ~~sklije~~^{sklije}
na nebesnem svedu sije ...
Zvon ~~se~~^{se} čuje iz daljave
preke lega in debrave.
In takrat, ko vse zasanja,
ko nastopi doba spanja,
misel moja gre v višave.

Tja v višave misel plove,
kjer le sladki glas se čuje,
kjer se vse belosti tuje,
nikdar radosti ni nove,
vse se radosti getove,
nič se nikdar ne presnavlja,
nič se nikdar ne popravlja.
Moja misel iz doline ~~gre~~
gre mi v rajske tja višine
in od tebe se poslavlja.

O krasoti tvoji pevam
in srce za tabe diše,
duh med tabe, nebom niše,
svetu radost razedenam,
da le zato se ogrevam.
A mi zanke en nastavlja
in nad žalestje zabavlja
in srce trpi le skrivaj
ali, draga, ti uživaj
Um ti spomenik postavlja.

Čase vse, edkar mi ni te,
mislil meje se vrskuje
k tebi, k tebi le želije,
mislil te vse prej še skrite,
prej še v mračni plašč zavite
In zakaj? Tja prek debrave
peje slavec: "Nikdar prave
ni ljubezni." In naj peje
Jaz želim ljubezni tvoje
in spomin želi pozdrave.

Iztok:

P e s e n t o v a r n i š k e g a d e l a v c a .

Črna je naša tovarna.
 Dimniki režejo mi oči,
 stroji pošastni pijo mi kri,
 rdečo kri
 vsak dan ...

 Ko sirena bolešno zareže
 v mir jutranji,
 se opotekam po cesti
 v beli brezdanji
 vsak dan ...

Potem mi jeklo poje
 težno pesem smrti,
 vsi stroji s hlepečimi očmi
 vame so vperti
 vsak dan ...

V svinčeno ozračje kričijo
 rdeči madeži mojih pljuč
 polnih ran
 in me v dne duše belijo, belijo
 vsak dan ...

 In ko ob petkih sirena zatuli
 v bolni zrak,
 denar dobim in krenem
 v črni mrak
 v gostilno.

Vse tuge, boleost poropim
 v žganju strupenem
 in brez denarja krenem domov
 v večeru meglenem :
 Deset lačnih oči
 vame zre
 deset bolnih klicev
 mi reže srce:
 "Oče, oče ..."

P.B.:

B r e z n a s l o v a.

In tjakaj sem šel med grebove,
 življenje kjer nič ne šumi,
 kjer žalostna pesem le plove
 v epojnem snu zemlja drhti ...

In greb sem tam dragi uzrl,
 na grebu ~~š~~op nagljev je obran ...
 Ves up mi je s tabe umrl,
 ves up mi je tu pokesan.

Na grebu vi, naglji rdeči
 cvetite, dekler je čas,
 kepljite vi v sladki se sreči,
 dekler ne upihne vas mraz !

Cvetite, vi naglji, cvetite
 cvetite tu naglji vi na
 petem kakor jaz evenite,
 ker več vas ne sreča pomlad ...

P.B.

S O N E T N I V E N E C

Opomba:

Jaz sem hotel nekake same označiti ogrodje sonetnega venca te take slavljene pesniške oblike. Keliker jaz poznam slovenske literature, ima ta samo štiri sonetne vence. Pri prvih treh se akrestih:

- a /Princevi Juliji
- b /Slava rudarstvu
- c /Grudnevi Olgici.

Četrty sonetni venec je brez akrestih. Spisal ga je Jesip Stritar. Umetniške vrednost ima same Prešerhev in v celeti natisnjen. E akrestihom je a/ in b/. Tretji je pa znan zato, ker ga je napisal Cankar v četrti šoli, zato tudi ni umetnine. Sicer se pa tudi od Cankarja ni smele zahtevati umetnine. Kogar zanima kaj slednjem, naj prebere o tem razpravo, ali objave dveh sonetov "Magistrale" in še dve mislin, soneta/DS 1922./

Tu natisnjeni sonetni venec je zelo pomembljiv - vem - na no ranji vsebini, toda t di Prešeren ni napisal "Sonetnega venca" svejem sedemnajstem letu.

P.B.

I.

B e ž a n s t v a si mi nove ti postala
 in v pesmih naj radost ti te spevam,
 da zadestim s tem srca vsam zahtevam,
 zato naj gre le tebi prva hvala.

Vem, sem prepričan, da je slava mala,
 čemu naj veš ti spleh te razodevam ?
 Zato, ker vedne tužen jaz samevam,
 povem te tebi, da i ti boš znala.

Kako pač mogel tebi bi molčati,
 čeprav mi sedbe čakati ni mile ?
 Zakaj - nasprotno - meral bi bežati ?

eči se tvoje v misli mi hedile ...
 In vzrok tega, da zdaj na svoji trati,
 akorda cvetke nežne že se vzkilile.

II.

A k e r d a cvetke nežne že se vzkilile
 mi v srcu, ki pe tebi hrepeni mi
 in naj bi še srce jaz svoje z njimi
 peklénim na oltar zdaj svoje mile ?

Te pesmi tebi naj bi se glasile,
 le z mano, s srcem, ker akord si ti mi,
 za tabe misel slednja le hiti mi ...
 Te pesmi tebi bede geverile ...

Čeprav se reže stiskale nezgode,
da glavice bi nežne uklonile,
se vendar krepke rasle brez vse škode.

Nasprotno nise škodemale sile,
sevražnost ni jim škodila usede,
nevidno se meči mi jih gojile.

III.

N e v i d n e se meči mi jih gojile,
jim, da cvetele se, se rast dajale.
Čeprav nevihte vedne se divjale,
se cvetke te se vendar ohranile.

A z žarki solnca nise se pejile,
le tvojih si pogledov se iskale
in s tveje velje sveže se estale,
brez tebe žalostne bi usahnile.

Ket žita le zeri, če solnce sije,
če pelje še nameči pleha mala,
se tuga, če ti hečeš, mi zakrije.

Take bi tudi tvoja hvala
poživila, da njih veselje klije,
ket bi nebesa jih blagoslavljala.

IV.

Kot bi nebesa jih blagoslavljala,
se rečice mi ljubljene cvetele,
a le pe žalosti se mi duhtele,
ker jim useda je ob strani stala.

A ti si žalost njihove pregnala:
začele znava rasti se vesele,
le nade se vesele si želele
in z nade sladke ti si jim postala.

In tebi ene zveste se ostale,
ker ti si jim veselje pripravljala,
čeprav pe selcu še se vzdihovale.

In tveja indirektna je pohvala
jim dala, da le tebe se čakale:
Ovreči se nobena njih ni dala.

V.

Ovreči se nobena njih ni dala,
čeprav s peginom slana je grezila
in rosa jih hladilna ni pejila,
le vrtnarica jim ob strani stala.

Ti mehke zemljice si jim zrahljala:
plevel, osat jim ti si otrebila,
a si zalivati jim pozabila:
vrtnariti pač dobre nisi znala.

In same zase vedne se estale,
- ker sile se naspretne jim grezile -
in varnega zavetja si iskale.

la z nade le se te se ni vresile
ni čudne, kor, če take sa pestale,
v otežnosti le ene se sahnile.

VI.

V otežnosti le ene se sahnile,
ke dekile za izveljenim le hira.
v spemin nanj iz žalosti umira,
če ni megeče, da bi se združile

besede z dragim nje in potežile
bi mu, kaj ji ljubezen še ovira,
da je useda ljubav zanj zapira ...
Take bi cvetke tebi geverile.

In cvetkam prej useda ni pustila,
da tebi svoje žalost bi težile,
a ti usede sklep si obrnila.

Z veseljem se se cvetke napejile
in ker z veseljem si jih telažila,
iz žalosti se se v veselje zlile.

VII.

Iz žalosti se se v veselje zliše,
 z mečje se nove spet mi zacvetele,
 z mečje se sveže spet mi zaduhtele
 in v venec tebi v čast se zdaj se zville.

Veselje jim je vlile nove sile
 in tebe se sirta si želele
 in tvoje se naklonjenost prejele
 in s tvoje se mečje se okrepile.

Veselje - blažena beseda - sanje :
 in kje naj peje se veselja hvala ?
 Veselja up naj meni zdaj zaman je,

ke ti si meni upe nove vžgala ?
 In režam s tem nastopil sreče dan je,
 ker ti z veseljem zanje si zaznala.

VIII.

Ker ti z veseljem žanje si zaznala,
 se reže okrepile sladke nade.
 In moreje li rasti reže mlade,
 če nežna reka ni jim pomagala ?

Če rosa ni jih v jutru napajala ?
 Li ne ? ... In reži cvetje naj odpade ?
 In kar se cvetke te imele rade,
 kar se hetele, si jim ti vse dala ?

Ti bila si jim selnce, draga? nežne
 se reže tvojih žarkov le iskale ...
 In reže zdaj cvetoče se hvaležne.

Naklonjenost so svejo pokazale ...
 In motte ljubavi dalekosežne:
 Tolažbe si potrebne cvetke male.

IX.

Tolažbe so potrebne cvetke male;
 kakor drevescu nežnemu zaliva
 vrtnar; skrbi, da se zrahija mu njiva,
 vrtnarja reže se potrebovale.

In reže te cvetove bi pegnale,
 a zdaj, ko se svetleba solnce skriva ...
 In kje svetlebe reža naj uživa?
 Zato se tebe, solnce, le čakale.

Bežanstva prej iskal sem, ideala,
 iskal sem svojih tužnih dni vednice:
 te izmed drugih vseh si ti pestala.

In li preslišiš meje tužne klice
 in se presliši rež zahteva mala:
 O bodi tvoj ebraz jim luč - resnice!

Ti bila si jim solnce, draga? nežne
 se rože tvojih žerkev le iskale ...
 In rože zdaj cvetoče se hvaležne.

Naklonjenost se svojo pokazale ...
 In motto ljubavi dalekosežne:
 Telažbe si potrebne cvetke male.

IX.

Telažbe se potrebne cvetke male;
 kakor drevescu nežnemu zaliva
 vrtnar; skrbi, da se zrahlja mu njiva,
 vrtnarja rože so potrebovale.

In rože te cvetove bi pognale,
 a zdaj, ko se svetleba solnca skriva ...
 In kje svetlebe roža naj uživa?
 Zate se tebe, solnca, le čakale.

Bežanstva prej iskal sem, ideala,
 iskal sem svojih tužnih dni vodnice:
 te izmed drugih vseh si ti postala.

In li preslišiš moje tužne klice
 in se presliši rež zahteva mala:
 O bedi tvoj ebraz jim luč - resnice!

X.

O bedi tvoj ebraz jim luč - resnice
 in rože bede rade tebi klile,
 nobene več ne bede rež mi sile
 nasprotne stiskale ...Usliši klice!

Na žarnih vrtilih razne se cvetice,
 ki vse dražestnost svoje ohranile
 se; in vse rože v mojem vrtu zvile
 so v venec, v čast se tebi, v čast kraljice.

In jaz sem čakal svet tvej svetli, žarni
 in rože pa iskale tvoje hvale,
 ustavljal nisem sili se viharji,

le rože same še so kljubevale,
 li tveji se nasmehi jim nevarni:
 Raj tvejih se besed pričakovale.

XI.

Raj tvejih se besed pričakovale,
 ke sin zgubljeni pride iz tujine,
 in vidi krase ljube demevine ...
 Kaj bi povedati oči mu dale ?

In rože té le tebe se iskale,
 iskale, kdaj jim selnce žarne sine,
 in v strahu, da jim sine in - izgine,
 so rože tebi zveste le ostale.

Ti meni vse si - moje vse hotenje,
 ti sama vzer dražestne si cvetice,
 ti mette mej - ne - ti si mi življenje.

Ti ideal srca si mi kraljice ...
 ed rež prijazno vzemi vse trpljenje
 in tveje jim oči se naj vednice!

XII.

In tveje jim oči se naj vednice!
 Kot Odisej je s svojimi marnarji
 plul proti demeviai, li ni v zarji
 svebode gledal peti té - rešnice ?

In režam bi vzcvetele nežne lice -
 saj tebi vsi pekerni se viharji,
 zato té reže ljubljene ebvarji,
 da vse spoznaje sveje meč kraljice !

Naj reže čakaje zaman rešitve
 in naj bi vse peginu se predale,
 ke moreš ti jih dvigniti ? In bitve

s Fortune vse bi jasne pokazale ...
 Če hečeš, da gre do esvebeditve,
 jim daj veselja, male le pehvale.

XIII.

Jim daj veselja, male le pohvale,
 naklenjenost jim sveje razednani -
 -razkrij naklenjenost te tudi meni -
 in cvetke bede sveže vse estale.

Če hočeš, da jih sapice pregnale
 ne bede, daje venec njih zeléni
 svež - režic se z ljubeznije krléni -
 iz drugega objema si iskale

ne bede - in nasledki te ljubezni
 naj bede vzor ljubavi kot resnice,
 ne bede rež kretili vedne jeznic

viharji. Režam milest daj kraljice !
 Ne be sledu e - sužnosti železni
 in vzrasle bede v Eresa cvetice.

XIV.

In vzrasle bede v Eresa cvetice,
 vse druge cvetke bede svenele,
 le enkrat in petem nič več duhtele,
 le teh estane vedne jasne lice.

Kazale se obličje se vednice,
 ke reže druge bede evenele,
 ke bede vse pozabljene - uvele,
 estal peses mi be srca kraljice.

Kar si usoda sreče naklenila,
je ta, da ena tebe mi poslala,
da k tebi me na pet je dovedila.

Pe tvoji velji je, da - tebi hvala,
bi li usoda tudi dovelila? -
bežanstve si mi neve ti postala.

M A G I S T R A L E.

Ti neve si bežanstve mi postala,
že cvetke se akorda nežne vzkliče,
nevédne se noči mi jih gojile,
kot bi nebena jih blageslavljala.

Ovreči se nebena njih ni dala,
v stežnosti le sne se sahnile,
Iz žalosti se se v veselje zllile,
ker ti z veseljem zanje si zaznala.

Telažbe se petrebne-cvetke male,
O, bedi tvojih obraz jim ~~XXXXX~~ luč - resnice!
Raj tvojih se besed pričakevale ...

In tvoje jim oči se naj vednice!
Jim daj veselja, male le pehvale.
In vzasle bede v Erosa cvetice!

P.B.

Iztek:

O d r e š e n j e

Na zarje jutranje
 padla je
 težka senca.
 Križ ogromni
 vzrastel je
 v belni zrak,
 na njem
 je pripisal
 krvave srce
 za nas ...

Iztek:

M l a d e s t.

V majski večer zadrhtela je fantovska pesem
 in peljubila nagelj in rožmarin v okni,
 pešepetavala brezam sarjavim ob petu ...

Pa je udarile v nje težke, belostne,
 in je utihnila pesem srebrna,
 le težni edmevi gube se v dalje ...

Aljoška:

Z d o m a .

Vlak reže v noč
 v monotonem ritmu,
 ki vleče človeka k tlem,
 ke gre iz domovine.

Fant

kar naprej,
 Tujina lepša kot dom,
 naprej, naprej ...

 Razmaknile so se gore,
 cepile se se ceste
 v tisoč rok
 v mesečini svetle.

In potok bobnel je kot slap,
 puhal je vlak kot konj splašen,
 gozdovi se šli zeleni z menoj,
 mecesen se beli je utrgal v gori,
 preklali se beri so,
 hrasti hreščali so,
 kot bi pili z mane belosti
 se jagneda stegala zelene roke k nebe.
 Cerkev na gori se v daljo je ^{raz} ~~šle~~ ^{ra} ,
 zveniki se v vis so spenjali beli
 gelobje z kraljutmi orjaškimi so
 in zakrili ebzer
 in za mane leteli ...

Vse videl v petanjkest sem,
vse,
orjaške,
kot pod povečalom ...
Čul piske sirene sem,
ergelj bucanje,
videl sem tuge v srcih,
izpita telesa,
medle oči,
keščene roke,
ki stegale se se v daljavo,
Ob zvonu velikem pel je mrtvaški,
se najal nad mano je bron
in mi prodril v možgane,
grmeč je glas pel po presteru,
z trembami družil v mečan Miserere
prehajal v Te Deum je
kričal - ni pel!
Vse videl v petanjkest sem,
vse videl orjaške sem ...
Videl sem jih,
ki se pili naše kri,
videl roke sem
v odpuščanje dvignjene.

Kletev mi grozna brnela v ušesih
 in molitev žena in otrok,
 pijancev pečet,
 kriksapitih koč
 ljudi predmestij

Spoznal sem...

Demevina naša je skrivenčan hrast,
 na tleh leži
 pa še hrepeni,
 če prav ve, da je smrt za njim,
 po višjem, po Bogu.

Alješka:

M o j z e s .

Prerok,
 zakonodajalec in vedja,
 gre ob Sinaju...
 Ket senca in same njegovi
 tabli zdosetani pečati,
 ki morajo priti v nas,
 steje
 en je same senca
 tabli sta pa dejstve resnice,
 naše življenje in odrešenje.

X x X

Pebratin:

S v e b e d a.

Solnce je prodrla skozi meglo in obsijala sive stene gorskega grebena; pod njim sive skale - kakor svinc - jetnišnice. O, jetnišnica, ti turebna stavba, kolik^{je} že XX v tebi prebivale zločincev, kolike nedolžnih je v tebi preživele svoje nesrečne življenje. - Te sive skale, ket da bi že bile napisane ime sarti v te skalevje - v te zidevje. Le tu pa tam je videti kake skne, zamrežene z železjem.

Skezi ene izmed tistih oken pa gleda mož upadlega ebraza. Na njem se lasje nepočesani, oči pa zro^x nekam v daljave preseče. Da, premišlja o tistih časih, ko je bil še svebeden. Spominja se najmlajših, otroških let, kako je sedel na materinem krilu. A sedaj, ko je zaprt v te zidevje in ni pomeči ed nikoder, se mera udati v Bežje velje. Opustil je vsake misel na beg. Saj je nedolžen ... Kje Beg - - - kje je pravica? - - - De-slej je ni občutil. Zdaj pa gleda skozi ekne zamrežene, da bi si elajšal tuge.

Narava se budi iz svejega spanja. Prva pomlad je že v zraku in na zemlji. Solnce tople greje zurzele zemlje. Grede, ki se jih pokrivali gnjiječi estanki lanske letine se, se prebudile. Zemlja diha prijetni pomladanski vonj. Na travnâkih se je cvetje vzdramile. Na smaragdne zelenih blazinicah mlade trave ob studenčnicah raste žefran. - Jetniku se se eresile oči ed hrepenenja po svebedi - - -

Mi vsi sme temu nesrečnežu enaki.

x x
x

Esfira: V mesečni noči.

Iz tihega večera je nastala jasna noč. Iz oken vaških hiš je medle sevala luč in risala dolge sence po dveriščih. Kmalu je vzplavala luna na jasno nebo. Svetla mesečina se je razlila prek poljan. V vasi je vse potihnile. Zdele se mi je, kakor da se je zca narava spremenila. Zdale se mi je, da ima vsak gram, vsako drevo svoje skrivnost. V bukevju nad hiše je skrivnostno šepetale. Murni v travi se se pričeli eglašati. Ozračje je bilo kakor napolnjeno s prijetnim vonjem pekešene in pesušene stave.

Na drugi strani vasi je zalajal pes. Pod lipe se se zbrali fantje in zapeli:

Dekle, zakaj tak' žalostno
povešješ mi oči ...

Pe vsej vasi se je razlegla pesem. Tihe se se začela odpirati okenca belih dekliških kamric...

Nasmnila sem se na okne in zasanjala v noč. Pesem fantov je pejemala belj in belj, ki mi končno zamrla v daljavi. Tedaj sem začula tihe korake. Z sem zagledala postave v senci hiš kerakati proti sosedovi hiši. Bil je mladenič, ki je prisel, da v tej čarobni noči razodene tajne sroa svoji kraljici ... Ustavil se je pod oknom lepe sosedove Lenke. Na rami mu je visela kitara, peklenil je z ene noge ter ubral nežne doneče strune ljubezni. Zdele se mi je, da igra Apelen na svoje harfe. Pogledi se mu hrepeneče uhajali na okno. Nekolikookrat se je oprezno ezrl ekeli sebe in zopet zaigral. Tedaj se je odprlo okenca, bela reka je utrgala cvet na oknu in ga vrgla zaljubljenemu trubadurju. Ta se je sklonil poljubil nežne cvetke in sinje pripel do prsi. Še rahel šum in okence se je zaprlo. Mladenič pa je odšel z neimerno sreče v sroa ...

Pe nebu je tihe plavala luna in opazovala sreče mladega Orfeja ...

F i n i s.